

מאמצות הברית ארצה, הוא פגש באחי גרשון שהיה מחוסר מקצוע. בהתאם למסורת המישפחתית של האב, סוחר העצים, שהתדייר לבניו את סודות העסקים הטובים, החליט גרשון שאם אחיו הפך סוחר-עצים, הוא יהיה לתעשיין.

בחודש דצמבר 1951 הוקם המפעל התעשייתי הראשון של גרשון ("גיגי") פרס. התעשיין בן ה-23, משקיע הון בשם נתן כהן מגניוירוק, עומד בזמנו בקשרים עם שמעון פרס, בעת שזה ניהל את מישלחת הקניות של משרד הביטחון בארצות-הברית, החליט להקים בישראל תעשיית גבישים. כהן ייצג חברה אמריקאית ידועה בשם אולטרמר אינסולטור.

חברה זו נכחה לדעת שיש מקום ביש-ראל למפעל גבישים, משרד הביטחון לבדו צרך כמות גדולות של גבישים עבור מיקלטיו ומישרדיו. נתן כהן חיפש שותף בתמים לעסק, ואז נמצא שותף חסר הנסיון, שהקשר היחיד שלו עם מכשירייקשר, בעת שירותו עם מישלחת משרד הביטחון בפאריס.

כך נוסדה החברה תדיר, מפעלי הגביש של נתן כהן וגיגי פרס. מטרת החברה המוצהרת היתה: לייצר, לאסוף, לרכוש,

שקרו כרוני וחסר-תקנה

לתקן ולהתקין, להרכיב, להביא ולסחור בתוצרת גבישים, חומרי-מילוי והטענה של מצברים עבור מישרדים ומיקלטים ובי-תוצרת מכשירים דומים.

ההון היסודי הרשום של החברה היה 5000 ל"י בסך-הכל. גרשון פרס מונה כמנהל החברה, לא עברה שנה אחת, והסתבר שההון היסודי אינו מספיק, לשם כך גויסו משקיעים חדישים. נערכה חלוקת מניות חדשה, עתה הופיעו בין בעלי המניות גם שרה פרסקי ושושנה דקל (אליגור).

בכוננתו של שתי הגשים להשקיע מכספן במפעל חלוצי ראוייה להערכה. אולם אין להניח שאף רכשו מניות במיעוט הצעיר רק מפאת רוחן החלוצית, קרוב לוודאי שקיוו לרווחים. באופן טבעי, היתה צריכה להיות להן ידיעה על סיכויי הרווחים של המפעל, שכן שרה לא היתה אלא אדם של גרשון ושמעון פרס, שבאותה שנה בדיוק הפך למנהל הכללי של משרד הביטחון; ואילו שושנה דקל היתה אחת של אפרים דקל, מראשי הש"י, ידידו הקרוב של שמעון פרס, ושותפו במישלחת הקניות, יורשו כמינהל אגף חיליהים במישרד הביטחון.

לעובדה שחברת תדיר שימשה אותה שעה אחת הספקיות של משרד הביטחון, וניהלה עם המישרד עיסקות מיסחריות, לא היה שום קשר לכך שאמו ואחיו של המישנה למנהל הכללי; ואשתו של פקיד בכיר אחר במשרד הביטחון נימנו בין בעלי המניות של החברה. כעבור שנה, ב-1953, כשעסקי חברה תדיר התרחבו, הצטרף לבעלי-החברה איש נוסף ממשרד הביטחון, שמואל אבא שפי, רא. אידן נוסף של שמעון פרס, ואיש מישלחת הקניות שלו.

ב-1954 אירע משהו שהביא לעצירת התפתחותה המהירה של חברת תדיר, היה זה כשפינס לבון התמנה למישרת שני הביטחון במקומו של דויד כר-גוריון. כשי הגיע לבון למישרד, הוא לא הסתפק בקבלת הנחיות ותדריכים מפי המנהל הכללי, הוא בדק את כל ענייני ועיסקות המישרד, ייחד אחד העירי פינס לבון באוניו ננהלים הכללי, שמעון פרס, הערות ביחס לעובדה שהמישרד מנהל עסקים עם חברה שעל בעליה נימנים בני משפחתו זידידיו.

ואו, באורח פלאים, החלו עיסקי חברת תדיר לרדת. המשקיעים שוב לא ראו סיכויים לרווחים ולאחאששות. מעניין, שבאותה תקופה החלו התירותיו של פרס תחת פינס לבון, שרי הביטחון, לדבר שמעון פרס עצמו באותה תקופה, נוכחו שותפי חברת תדיר באי-כדאיות המפעל, והחליטו למכור, אולם לא מצאו קונים למניותיהם. למרות שהמשלח הזי

רימה הלואה בסכום של 45 אלף לירות, המפעל לא התייצב. רק ב-1956 זכו המשקיעים לקבל בחזרה את כספם, כאשר לעזרתם נחלצה חברת כור ההסתדרותית. האיש שהחליט על הרכישה היה מנהל כור, אהרון רמז, ידידו של שמעון פרס. כך קיבלו זידידיו ובני משפחתו של שמעון פרס את כספם חזרה, מכספי ההסתדרות.

שמעון וגרשון פרס, שניקלעו למצב מבין בעיקבות פירסום הפרשה, ניסו להתגונן נגד הביקורת הציבורית בטענות מופוסקות. שמעון פרס טען כי אמו ואחיו עזבו את חברת תדיר עוד בשנת 1953. אולם הרישומים ברשמי-החברות הוכיחו כי רק ב-1956 התקבלה ההלטה בחברת תדיר שאישרה את העברת מניותיהם של שותפי. רק ב-1957 הועברו כל מניות החברה לידי כור וטול-בונה.

עוד כמרים שככה הסערה סביב עיסקות גרשון פרס עם משרד הביטחון, שבהנהלתו שמעון פרס, התפוצצה פרישה חדשה: פרשת מוביליה.

גיגי פרס הגיע לחברת ייצור הבוכנות מוביליה באפריל 1958. אחרי שחיסל את כל עסקיו עם תדיר, מוביליה היתה חברה נוסדה ב-1950 על ידי בעל-הון יהודי שווייצרי בשם ד"ר מכס קימחי מציריך. המפעל הוכר כמפעל חיוני למשק המדינה, אך הביא רק הפסדים לבעליו. מפעם לפעם ניסה ד"ר קימחי להבריאה את המפעל, שנימנה על הספקים של משרד הביטחון, ושינה את הנהלתו. באפריל 1958 אף מינה את גרשון פרס, כחבר הנהלת המפעל, אלא שכהונה זו נימשכה חצי שנה בלבד.

גם כהונה זו לא הועילה. המפעל הכזיב, ובראשית 1961 עזב קימחי את הארץ בי-כעס רב ושב לנהל את חברותיו השווייצרות, הרשומות במדינת-הגננס ליכטנשטיין. אך לפני שעזב את הארץ החזיר קימחי את גרשון פרס להנהלת המפעל.

החבר ששיקולו היה הפעם נכון, חברת מוביליה החלה לפתע משגשגת ומכניסה רווחים. החברה בנהלתו של גרשון פרס, ניהלה עסקים עם משרד הביטחון, שתת-השר שלו באותה עת היה שמעון פרס. בראשית-בחירות של מפא"י, "או מה ר"י באסיפת-בחירות של מפא"י, "או מה ר"י צים ממני? שאנתק יחסים עם חברה רק משום שאחי מנהל אותה?" ענתה שלגור פה הדהימה יותר מחשיפת העובדות עצמן.

פרשיות אלה ראויים להיזכר דווקא בשעה ששמעון פרס מנסה להגיש את חלום חייו: להפוך לראש ממשלת ישראל.

המסכה היפה והמחייבת שהוא לובש על פניו מתכוונת להסתיר את כל מומיו ופגרי מיו. גם את העובדה הפשוטה שלמרות כל הפירסומת הרעשנית הוא לא הצליח לי-שקם את משרד הביטחון מההרסות שה"תיר אחריו דיין, הוא רק הסב אותו למנגנון המשרת את האינטרסים הפרטיים שלו. מאחורי המילים היפות של שמעון פרס מסתתרת שממה רעיונית ופראולוגיה נבזי בה בלבד. אבל בשעות מצוקה ולחץ נורטיים גם אנשים הגונים לטפה אשליות. כך היה כאשר העם האמריקאי בחר ב"ריצ'ארד ניקסון כנשיא, בסתף הקולות הי גדול ביותר שיעדה ארצות-הברית בעת האחרונה. היה זה אחרי שבמערבות-בתי-רות קודמות נכשל ניקסון כ"טריקי דיקי" וכאיש "שאף אחד לא היה מוכן לקנות ממנו מכונית משומשת". ברגע מסויים נשכח לו עברו, הבחורים הוטעו לחשוב כי טריקי דיקי השתנה בשל המסכה החדשה שלבש על פניו ושהשיותה לו תדיר מית חלשה.

פרשת ווטרגייט הוכיחה כי היה זה מקח טעות. כשהיכתה המפלגה הרפובליקנית על חטא בחירתו של ריצ'ארד ניקסון כמזעמלה נבשיאות, היה כבר מאוחר מדי. יש דימיון מסויים בין ניקסון לפרס לא רק בצורה החיצונית, אלא גם באופי ובי-מבנה האישיות. אם אינם רוצים שפרשת ניקסון תחזור על עצמה במהדורה ישרא-לית במקרה של שמעון פרס, חייבים צירי ועידת מפלגת-העבודה המתכנסת בשבוע הבא, לפני שהם בוחרים את מזעמד מפלגתי תם לראשות-הממשלה, להבטי היטב היטב בפניו של שמעון פרס ולשאול את עצ-מם: האם הם מוכנים לקנות מאיש כזה מכונית מידי-שנית, על סמך המילה שלו בלבד?

פירוש הפתק, ומחי ההברה אי-אס-אל, הישיבה התובעת כי אינה יודעת. אי-אס-אל היא חברה למימון, בבעלות בנק האגודים המיקצועיים הגרמני (80%) ובבעלות כור (20%). גוף זה קיבל הכרה מפינסט ספיר שריהאוצר כמפעל מאושר, הפסור ממיסים. מבית רווחיו ניתנו לקרן פרץ נפתלי, המממנת את אוניברסיטת תל-אביב ואת קרן-התרבות של תל-אביב. רווחים אלה הועדו לעשרות מיליוני לירות, חלק מ"עסקי", "אי-אס-אל" היה כמותן הלוואות למיפגת-העבודה, והיו פעמים שהמיפגת היתה חייבת ב"אי-אס-אל" 20 מיליון לירות, ללא ריבית. הפתק של אהרון ידן לין התייחס למימון זה. בצורה זו יש קשר בין ידן ובין "כור", ש"מנכ"ל"ו מאיר עמית, נמח בבית-המישפט והעיר לטובת ידן — דבר מוזר למדי מצד מנהיגי התנועה לשינוי.

קרן סומחה אחרת היא קרן יוליש, שהוכרה על ידי יולין. היא הוקמה על שם משה יוליש, שהיה האיש מיספר שניים בכור, ושפרש ממנה כאשר מונה מאיר עמית כמנכ"ל. הקרן הוקמה על-ידו בעודו

האשה, דליה *

בתיים, עת היה גיבור מיפגת-העבודה, לפני צבי רכטר, זוהי קרן שאספה תרומות למימון המפלגה. הקצוות הבודדים של הקרחון הגדול של מימון המיפגת יכולים רק לגרות את הפקנות לגבי מה שהיה עתיד להתגלות, לוגה הי הסכם על חיסור החקירה.

כי נוסף לפתק הברד שחוצג בבית המישפט, יש בידי אשר ידן פתקים רבים נוספים, שיש בהם כדי להפיל אישים רבים במדינה. עיסקת החבילה שנעשתה עם ידן מנעה את פרסומם, לפי שעה. היא גם מנעה הצגה נוספת של ידן בבית המישפט עד לבחירות. אולם גם הודאתו של ידן יש בה כדי מתן אישור לשורה ארוכה של האש-מות, פורסומו כאן, כך, למשל, הודאתו בגירסת גושן לגבי מתן שוחד, מחזקת את דיברי גושן לגבי אברהם עופר. גם הרמזים שרמו על עיסקת נהוהיעקב ומתן הדירה לגושן ולבתו, מחזקת את פירסומי העולם הזה בנושאים אלה.

גילוי האמת בבית-המישפט נידח, לפי שעה. אם יורה היועץ המושפטי-הממשלה להגיש כתבי אישום בעניניו אויפון, עוד יתברר חלק ממנה. אם יחליט היועץ המישפטי לחקור רישמית את הי תזונה שהגשתי נגד מיפגת הי עבודה בעיקבות התאכדותו של עופר, על קבוצת כספי נהוהיעקב, תתברר האמת בחלקה המכריע.

יגאל לביב

צילומים: פיטר פן ושלמה סתר * עם עורך גירסולם פוסט, ארי ראט, שהעיד לטובת ידן.

תמרורים

נולדה. לכתבהצבאי של הטלוויזיה, נחמן שי, ולרעייתו, בת ראשונה, ניעה.

התגרשו. בפאריס, במאי-הקולנוע המפורסם ר'ו"ה (ברבארלה) ואדים (49), ואשתו הרביעית, שחקנית-הקולנוע קת"ר רין ("קת"ר") שניידר (33), אחרי ארבע שנות חיים משותפות כאתבים ושנת גישואין אחת, שהולידה בן משותף. ואדים היה נשוי בעבר, בין השאר, לכוכבת הסרטים הסנסית כריז'יט בארדו (40).

נבחר. כשחקן-הקולנוע הטוב ביותר לשנת 1976 מטעם מועדון רואייט הברטי, סר לורנס אוליבייה (69), על גילום דמותו של פושע-מילחמה נאצי בסרט איש המאטון. בפעם הראשונה ב-25 השנים של חלוקת פרס זה, זכתה בפרס שח-קנית-הבימה הטובה ביותר אשתו של שח-קן-השנה, ג'ואן פלאוריט-אוליבייה (58), על הופעתה במחזה המועלה בימים אלה על במות לונדון.

מונה. לתפקיד ראש-הטכס במישרד החוץ של ארצות-הברית, אולאן דובט (31), יהודי מפיטספילד במדינת מסצ'וסטס, אשר למרות גילו הצעיר כיהן כבר כשמונה שנים בתפקיד ראש-עיריית פיטספילד, והיה מרצה בהארוארד. למרות היותו רפובליקני מינה אותו ג'ימי קארטר ל-תפקיד תחת שירלי טמפל-בלק, שבי-לדותה היתה שחקנית-קולנוע.

מונה. לתפקיד ראש סוכנות-חביון המרכזית של ארצות-הברית (סי-איי-אי) אדמרל סטאנספילד טרנר (54), ש למד יחד עם נשיא ארצות-הברית שמינהו לתפקידו, ג'ימי קארטר, באקדמיה של חיל-הים באנאפוליס ושימש כמפקד כוחות נאט"ו בדרום-אירופה. טרנר, שקארטר אמר עליו כי הוא יהיה ג'ורג' מרשאל הבא, נבחר לתפקידו אחרי שהמועד הקודם לתפקיד, תיאודור סורנסן (50), מי שהיה עוזרו של הנשיא קנדי, יתיר על מינויו בגלל התנגדות חריפה בסנאט.

אופו. בבית-חולים במארוק שח-קן-הקולנוע ג'ין (הקשר הצרפתי) הקמן (36), אחרי שנפצע עקב נפילה מסוס ב-מהלך צילומי סרט חדש, צעד או תמות, שבו הוא גלגל דמות קצין אמריקאי המ שרת בליגון-הורים הצרפתי בשנות ה-20/ באתר הצילומים ליד ראבאט. הקמן נפצע בנבו, והוא מתאושש במהירות.

נהרגה. בהתרסקות מסוק של חיל-האוויר הירדני ליד העיירה אנטפילה ב-דרום ירדן, המלכה עאליה, אשתו השני של המלך הירדני חוסיין, שנישאה לו ב-1972 אחרי שהתגרש מרעייתו הקודמת, הנוסיכה מונה ממוצא אנגלי. עאליה (29), היא בת למישפחת טוקאן משכם, שאביה היה שגריר ירדני והיא ילדה לחוסיין שני ילדים, הנסיך עלי (3) והנסיכה עאליה (1), נולדה בקאהיר, למדה באוניברסיטת אלכסנדריה סיפרות ערבית ואנגלית, ונחשבה כאשה היפה ביותר מבין נשותיו של המלך הירדני.

נולדה. בעת מילוי תפקידו, סגן רב-שמעון כהן (24), בנו של חי"כ הליכוד מאיר כהן, בשבוע שבו מלאו ארבע שנים לביצחת דודו, ברוך כהן, איש שירותי-הביטחון הישראליים שנורה ל-מוות בספרד על-ידי אלמונים בעת מילוי תפקידו. כהן היה חניך העתודה האקדמית ובוחר הסניגור בחיפה בפאקולטה להנדסת תעשייתית, התגייס לצה"ל לפני שנתיים כקצין ושירת בחיל-המדע.

נפטר. מהתקילב פתאומי מבקר-האמנות, הציר והמרצה לאמנות יואב בר-אל (44), בנו של המציל המפורסם מחוף גורדון בתל-אביב, אהרון (אהרון-צ'יק) בר-אל (74) ואשתו הראשונה שולמית. היא מרצה לאמנות פלסטית ולעיצוב תלת-מדי בפקולטה לארכיטקטורה בטכניון, ייצג את ישראל בכייאנגלה בפאריס 1959 והיה מבקר-אמנות של דיעות אחרונות, הארץ, גליצהיל וכתב-העת עכשיו.

נפטר. בבית-חולים רמב"ם בחיפה, לאחר מחלה, אהרון-יולדרי לייב דנשטראוס (72), אחד ממנהיגי יהדות גרמניה בישראל ומי שהיה שנים רבות ראש סיעת גח"ל במועצת עיריית חיפה. היה אביו של שופט-השלום מיכה לייב דנשטראוס, אשר ב-1939 נפגש בשם הקהילות היהודיות בגרמניה עם אדולף אייכמן וניהל עמו מ"מ שנכשל, בקשר לעליית יהודי גרמניה ואוסטריה לארץ-ישראל. עלה לישראל באותה שנה והיה ממקימי בנק-ישראלי-לתעשייה בחיפה ו-הצפון ומראשי התאחדות-בעלי-התעשייה.